

Commissie toezicht financiën politieke partijen

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
De heer F. Rijkaart
Postbus 20011
2500 EA 's-GRAVENHAGE

Kenmerk
2025/03

Datum 21 oktober 2025
Betreft Advies Ctfpp bij Wfpp-overzichten Tweede Kamerverkiezingen
29 oktober 2025

Geachte heer Rijkaart,

U heeft de Commissie toezicht financiën politieke partijen (hierna: de commissie) in uw brief de dato 16 oktober 2025 verzocht u te adviseren over de vraag of de politieke partijen en verenigingen alsmede individuele kandidaten die deelnemen aan de komende Tweede Kamerverkiezingen op 29 oktober 2025, hebben voldaan aan de verantwoordingseisen die worden gesteld in de Wet financiering politieke partijen (Wfpp).

Scope, werkwijze en beperkingen commissie

De commissie baseert haar advies op de verantwoordingsstukken die u met haar heeft gedeeld. Zij heeft geen zicht op eventuele aanvullende financieringsstromen en/of aanvullende giften in natura. De commissie beoordeelt of de stukken aan de wettelijke verplichtingen voldoen. Ook adviseert zij de minister als zich situaties voordoen die mogelijk niet in lijn zijn met de letter of geest van de wet.

Verloop van het proces

De commissie constateert dat het proces omtrent de aanlevering van verantwoordingsdocumenten rommelig is verlopen, zowel aan de kant van de politieke partijen als binnen uw ministerie.

De commissie heeft niet alle stukken tijdig ontvangen. Op 16 oktober jongstleden zijn verantwoordingsdocumenten van BBB, BVNL en VVD nagezonden. De laatste verantwoordingsdocumenten heeft de commissie pas op 20 oktober jongstleden ontvangen, derhalve ruim ná de formele deadline, reden waarom de commissie dit advies niet binnen de voorgeschreven termijn kon opleveren. Het betrof de verantwoordingen van BIJ1, 50PLUS, NL PLAN en Partij voor de Rechtsstaat. Bovendien constateert de commissie dat diverse partijen op verschillende onderdelen zijn tekort geschoten. Ook na de door uw ministerie geboden mogelijkheid tot herstel van de verantwoordingsdocumenten.

De commissie ziet weinig in coulance voor partijen om gebreken alsnog te herstellen gezien de korte tijdslijn in verband met de openbaarmaking van overzichten in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen. De commissie geeft u

in overweging om een sanctie op te leggen aan partijen die niet tijdig hebben aangeleverd. Voorts adviseert de commissie u in het sanctieregime bij de aanstaande Wet op de Politieke Partijen een sanctie op te late aanlevering van rapportages op te nemen, zodat partijen voortaan op voorhand weten op welke wijze deze tekortkoming wordt gesanctioneerd.

Voorts merkt de commissie op dat zij ook tegenstrijdigheden in de ontvangen informatie heeft geconstateerd. Dit heeft de commissie belemmerd in het tijdig en zorgvuldig uitvoeren van haar beoordeling.

Ontvangen verantwoordingsstukken

Formeel correcte en volledige verantwoording

De commissie heeft kennisgenomen van alle overzichten en verklaringen die u van de partijen heeft ontvangen vóór het verstrijken van de aanlevertermijn van 8 oktober 2025. In uw schrijven aan de commissie stelt u dat niet alle partijen hun overzichten tijdig hebben aangeleverd. Bij 20 partijen was dat wel en bij 7 partijen juist niet het geval.

Van de 27 deelnemende partijen zijn er – na herstel bij 6¹ partijen – uiteindelijk 26 partijen die een formeel correcte en volledige verantwoording hebben ingediend. Dat zijn op volgorde van de kieslijsten: PVV, GroenLinks-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, DENK, PvdD, FvD, SGP, CU, Volt, JA21, Vrede voor Dieren, BVNL, BIJ1, LP, 50PLUS, Piratenpartij, FNP, Vrij Verbond, NL PLAN, Ellect en Partij voor de Rechtstaat. Derhalve zijn daarvan de ingediende stukken volledig door de commissie beoordeeld.

Niet beoordeelde verantwoordingsdocumenten

Geen beoordeling verantwoordingsstukken om formele redenen

De commissie moet vaststellen of de financiering van alle politieke partijen heeft plaatsgevonden in overeenstemming met de Wfpp. Dit bevordert het vertrouwen van de kiesgerechtigden in het Nederlandse politieke systeem.

De commissie heeft geen verantwoordingdocumenten van De Linie kunnen beoordelen, omdat geen verantwoording is ingeleverd.

Advies: opleggen sanctie

De commissie merkt op dat een partij die geen verantwoording heeft ingediend, in strijd met de wet handelt. Door geen verantwoording af te leggen over ontvangen middelen en schulden, onttrekt De Linie zich door ieder gebrek aan transparantie aan de controle op de legaliteit van diens financiering, één van de essentiële spelregels voor deelname aan de verkiezingen. De commissie tilt daar zwaar aan en adviseert u om aan deze partij een sanctie op te leggen die recht doet aan de ernst van de tekortkoming van deze partij.

¹ BIJ1, 50PLUS, FNP, Vrij Verbond, NL PLAN en Partij voor de Rechtsstraat

Beoordeelde verantwoordingsdocumenten

De commissie heeft de volgende verantwoordingsstukken beoordeeld:

- een overzicht van 1 januari 2024 tot en met 8 oktober 2025 per kalenderjaar van de bijdragen - in geld of in natura - van in totaal € 1.000,- of meer die een politieke partij (inclusief neveninstellingen) van een geveer heeft ontvangen, met daarbij de naam en het adres van de geveer, het bedrag of de waarde van de bijdrage en de datum van de bijdrage;
- een overzicht van 1 januari 2024 tot en met 8 oktober 2025 per kalenderjaar van de schulden van € 25.000,- of meer van de politieke partij (inclusief neveninstellingen), met daarbij de hoogte van de schuld, de naam en het adres van de crediteur en, indien van toepassing, de gegevens van de crediteur;
- een overzicht van 1 januari 2023 tot en met 8 oktober 2025 per kalenderjaar van bijdragen – in geld of in natura – van in totaal € 1.000,- of meer voor 2023 respectievelijk 2024, en voor 1 januari 2025 tot en met 8 oktober 2025 geldt een naar rato bedrag van € 767,12 of meer, die een kandidaat op de kandidatenlijst van een politieke partij die deelneemt aan de Tweede Kamerverkiezing heeft ontvangen, met daarbij de naam en het adres van de geveer, het bedrag of de waarde en de datum van de bijdrage.

Inhoudelijke beoordeling

De commissie constateert dat de 26 door de commissie beoordeelde politieke partijen verslag doen van de door hen ontvangen bijdragen en schulden, en van de ontvangen bijdragen aan een kandidaat op de kandidatenlijst van deze politieke partijen. De ingediende verslagen geven aanleiding tot de navolgende opmerkingen.

Giften

De commissie constateert dat de Stichting Vrienden van de PVV een gift van € 1.000,- heeft ontvangen waarbij het adres en de woonplaats van de geveer onbekend is. Nu deze gegevens ontbreken, is de gift niet conform de wettelijke vereisten en kan niet worden vastgesteld of de bijdragen aan de verplichtingen van de Wfpp voldoen.

U heeft de commissie inmiddels laten weten dat deze anonieme gift wordt gevorderd. De commissie acht dit een passende actie.

Voor Ellect ontbreekt een overzicht van ontvangen giften. Partij voor de Rechtstaat heeft geen opgave gedaan van giften over het jaar 2024. Bij BIJ1 is onduidelijk voor welke periode het overzicht van giften geldt. Vrij Verbond heeft bij de enige gemelde gift in natura geen datum vermeld. Daarnaast heeft de commissie bij het CDA vastgesteld dat de voorletters van een donateur ontbreken in het verantwoordingsdocument.

De commissie adviseert u om de ontbrekende gegevens alsnog bij de partijen op te vragen, zodat ook door deze partijen aan de wet wordt voldaan.

Uiteindelijk belanghebbenden (UBO's)

Bij de volgende partijen heeft de commissie geconstateerd dat van meerdere giften van rechtspersonen de verplichte gegevens die over de UBO moeten worden gerapporteerd niet zijn verstrekt: VDD², ChristenUnie³, Groen Links/Partij van de Arbeid⁴, Partij voor de Dieren⁵, BIJ1⁶, 50PLUS⁷ en FNP⁸.

Nu deze verplichte gegevens van deze UBO's ontbreken, zijn de giften niet conform de wettelijke vereisten opgegeven en kan niet worden vastgesteld of de bijdragen aan de verplichtingen van de Wfpp voldoen. De commissie adviseert u daarom om de UBO's van deze rechtspersonen alsnog te achterhalen. Indien partijen niet binnen een redelijke termijn – in de ogen van de commissie kan dat gezien de naderende verkiezingen slechts enkele dagen zijn – deze gegevens verstrekken, adviseert de commissie u de betreffende giften te beschouwen als giften die - net als bij de PVV het geval is - niet aan de voorschriften voldoen en die derhalve door de partijen moeten worden teruggestort aan de gever of doorgestort aan uw ministerie.

Openbaarmaking UBO's

Bij de Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezing zijn van een substantiële gift van € 100.000,- de bijbehorende NAW-gegevens van de UBO niet opgenomen. Volgens het verstrekte overzicht van de Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezing is dit gebeurd in overeenstemming met BZK. Dit is echter niet afgestemd met de commissie en de commissie kan hierdoor niet haar taak uitvoeren in het kader van de Wfpp.

Partijen kunnen een verzoek doen om bepaalde gegevens niet openbaar te maken. Echter, het is aan uw ministerie én de commissie een dergelijk verzoek te beoordelen. Het is voor de commissie onacceptabel als dergelijke gegevens op voorhand en zonder adequate toelichting worden weggelaten. Daarom kan de commissie niet anders dan constateren dat de betreffende gegevens niet zijn verstrekt.

Wij adviseren u deze gegevens alsnog op te vragen. De VVD kan een verzoek doen om gegevens niet te publiceren, zodat uw ministerie en de commissie dat verzoek kunnen beoordelen. Zonder een dergelijk verzoek en adequate toelichting kan de commissie niet anders dan u adviseren dat de betreffende gift niet kan worden aanvaard door de VVD en evenmin door u als toezichthouder.

U heeft de commissie gewezen op de nota van wijziging die u heeft ingediend op het wetsvoorstel voor de Wet op de Politieke Partijen om van een rechtspersoon niet het volledige adres te publiceren indien dat gelijk is aan het woonadres van de UBO. Daar zou een veiligheidsrisico aan kunnen kleven. De commissie heeft daar begrip voor. Tegelijk hecht de commissie groot belang aan transparantie,

² Beleggings- en handelsmaatschappij Maasland BV; HAS (Harry van Advisory Services).

³ Lily Holding; Veelen Beheer BV, P.; B en S Group BV; WK Heyl jr Beheer B.V..

⁴ Stichting The Dreamery Foundation.

⁵ Stichting Politeia.

⁶ Kosmos West-Twente BV.

⁷ Stichting Pensioenlegion.

⁸ Pieter Kooi Holding.

waarbij hoort dat donateurs van politieke partijen bevraagd moeten kunnen worden over hun donatie. Deze stap mag niet leiden tot het feitelijk onvindbaar maken van de donateur of de UBO achter de donateur. De commissie adviseert u vooruitlopend op de nieuwe wet in voorkomende gevallen niet het volledige adres van de rechtspersoon en UBO te publiceren, maar dit te beperken tot naam en woon-/vestigingsplaats. Daarbij geeft de commissie u in overweging op een andere manier te bevorderen dat de donateur wel benaderbaar is voor vragen over zijn of haar donatie.

Verantwoording schulden

De commissie constateert dat Ellect in zijn geheel geen overzicht van schulden heeft verstrekt.

D66 heeft in de aangeleverde verantwoordingsstukken niet voldaan aan de wettelijke verplichting om bij alle schulden van € 25.000,- of meer het adres van de crediteur te vermelden in lijn met de Wfpp. Deze gegevens zijn van belang voor de transparantie van de financiering van politieke partijen en dienen zowel aan het ministerie als via openbaarmaking beschikbaar te worden gesteld, met uitzondering van adressen van natuurlijke personen bij openbaarmaking, conform artikel 28, derde lid, Wfpp. De commissie adviseert u de gegevens alsnog bij de partij op te vragen.

Giften aan kandidaten

De commissie constateert dat NL Plan, Ellect en de Partij voor de Rechtstaat geen overzicht van giften aan kandidaten hebben verstrekt. Bovendien blijkt uit de verantwoordingsstukken van D66, BBB en BIJ1 niet duidelijk over welke periode is gerapporteerd met betrekking tot de ontvangen bijdragen aan kandidaten op de kandidatenlijst. Bij Vrij Verbond ontbreekt de datum van de gift in natura. De commissie adviseert u de ontbrekende gegevens alsnog bij de partijen op te vragen.

Daarnaast heeft Volt bij de gerapporteerde donaties, de giften van kandidaten van Volt aan de partij gerapporteerd en niet de ontvangen giften van kandidaten die door externen zijn gedaan. De commissie adviseert u om Volt te verzoeken alsnog de correcte opgave te verstrekken.

Bovendien valt op dat de politieke partijen in slechts enkele gevallen giften aan kandidaten rapporteren. Het is volgens de commissie – mede op basis van ervaringen in het verleden – denkbaar dat kandidaten ook giften in natura ontvangen om bijvoorbeeld hun persoonlijke voorkeurscampagne uit te kunnen voeren.

Indien partijen over giften in natura aan kandidaten hebben gerapporteerd, wil de commissie op basis van de verantwoordingsdocumenten duidelijk inzichtelijk hebben wat de aard van de gift in natura is, door wie deze is gegeven en welke waarde het vertegenwoordigt. De commissie meent dat dergelijke informatie relevant is. U zou partijen daarom een volgende keer in de instructiebrief om dergelijke gegevens kunnen verzoeken.

Datum
21 oktober 2025
Kenmerk
2025/03

Onderscheid bijdragen

De commissie heeft eerder in het advies d.d. 2 januari 2023 over de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023 al opgemerkt dat er partijen zijn waarbij actieve politici een groot deel van de financiële bijdragen voor hun rekening nemen. Bekend is dat meerdere partijen een interne regeling kennen die actieve politici verplicht een deel van hun politieke inkomsten aan de partij af te dragen.

Vorenbedoelde bijdragen worden, conform de wettelijke voorschriften, gerapporteerd in één overzicht met financiële bijdragen van derden. Het zou overzichtelijker zijn wanneer in de overzichten onderscheid wordt gemaakt tussen bijdragen van actieve politici op basis van een interne afdrachtregeling binnen de partij en donaties door anderen. Dan is voor eenieder in één oogopslag duidelijk of sprake is van "interne" of van "externe" bijdragen aan de partijkas. Dat draagt bij aan de transparantie. De commissie geeft u daarom in overweging bij de eerstvolgende instructie aan politieke partijen te verzoeken om dit onderscheid in de rapportage zichtbaar te maken.

Accountantscontrole

Ten slotte heeft de commissie geconstateerd dat PVV en DENK een accountantsverklaring bij de verantwoordingsstukken hebben gevoegd, ondanks dat dit geen wettelijke verplichting is die uit de Wfpp voortvloeit. De commissie moedigt andere politieke partijen aan om dit goede voorbeeld te volgen.

In afwachting van uw reactie,

hoogachtend,

de voorzitter van de Commissie toezicht financiën politieke partijen, mede namens de leden, Judith van Erp en Marcel Pheijffer,

Martijn van Dam